A „világ mint egymásra ható egész” érve és a valóság

Készült: SaLa közreműködésével a Mesterséges Intelligenciával

Bevezetés

Jelen tanulmány a filozófia és a természettudományok egyik legősibb, mindmáig feszülő ellentmondását, a teista (teremtésközpontú) és a materialista (tudományos-objektív) világnézet ütközését vizsgálja. A szöveg gerincét egyfelől a transzcendens intelligencia létét hirdető metafizikai argumentáció – köztük W. Norris Clarke „a világ mint egymásra ható egész” teóriája –, másfelől a dialektikus materializmus és a modern evolúciós biológia cáfolatai alkotják. A dolgozat célja, hogy a spekulatív teológiai téziseket szembesítse az ellenőrizhető fizikai valósággal, rávilágítva arra, hogy a természet belső törvényszerűségei és az anyag önmozgása külső, természetfeletti rendező elv nélkül is képesek létrehozni a kozmosz és az élővilág komplexitását.

Világnézetek harca – érvek Isten létezése mellett és a valóság

> *„Az Isten a semmivel össze nem hasonlítható tökéletes, mindenható, mindentudó, az örökké létező, a világ, az ember teremtője! A világ alkotóelemei*

> *önmagukból nem magyarázhatóak, így léteznie kell egy független kreatív elrendező Elménék, az Istennek!”*

Ezzel szemben a teremtéselmélet hívei semmit sem tudnak következetes, objektív tudományos módszerrel bizonyítani a teremtésről és az istenről! A végtelen világegyetemben mindörökké létező és állandó mozgásban lévő anyag a tudomány által objektíven bizonyított tény! Minden, aminek a léte a következetesen objektív tudományos módszerrel igazolható, az maga az anyag, bármilyen is a formája! Amely állítás a következetesen objektív tudományos módszerrel a valóságban nem igazolható, az nem fogadható el létezőnek!

Az Isten létének – „A világ mint egymásra ható egész” bizonyítéka összefoglalva:

> *„…a világ számunkra úgy adott, mint sok-sok aktív alkotóelem egy dinamikus és rendezett rendszere; nincs olyan alkotórész vagy aktív elem, ami önmagát megmagyarázhatná - vagy önállóan megmagyarázható lenne; mindegyik rész feltételezi az összes többi részt - a már meglévő teljes rendszert - mely harmonizálja saját kapcsolatban álló tulajdonságait; rendszer mint egész sem tudja megmagyarázni saját létét, mivel alkotórészekből áll fenn, s nem egy különálló létező, ami tőlük független; a mi világunk, megkövetel egy egyesítő hatóokot, ami lefekteti létét mint egyesített egész; oknak értelmes oknak kell lennie, ami azt létbe hozza egy egyesített idea szerint; kell lennie valami módon egy ténylegesen jelenlévő, egy effektíven szervező tényezőnek; a világ rendszere mint egész egy elgondolás egységében kell lennie; a rendezett világrendszerünk elégséges okának végső soron egy kreatív elrendező Elménék kell lennie; ilyen rendező Elménék függetlennek kell lennie magától a rendszertől; az anyagi világunk szükségszerűen megkívánja, mint tényleges létezésének és egészként való működésének elégséges okaként, egy Transzcendens Alkotó Elmét.”*

A lényeg: A világ számunkra úgy adott, mint egy dinamikus és rendezett rendszer, nincs olyan alkotórész vagy aktív elem, ami önmagát megmagyarázhatná, ezért értelmes oknak kell lennie, ami azt létbe hozza egy egyesített idea szerint, ezért kell lennie valami módon egy ténylegesen jelenlévő, egy effektíven szervező tényezőnek, aminek függetlennek kell lennie magától a rendszertől, ez az **Isten**.

Néhány gondolat és kritikai reflexió

Az isten szellem nem található meg az objektív valóságban, a világegyetemben a rendet csak a természet törvényei szabályozzák! A világegyetemben kialakult

formák az anyag állandó, mindörökké tartó mozgásában a véletlen kölcsönhatásokban jöttek létre! A természetben a gondolkodó anyag célszerű tevékenységével olyan formák is létrejönnek, ami a vak véletlenben nem fordul elő! Az élőlények és az alkotórészei az objektív tudományos módszerrel bizonyítottan az evolúciós fejlődés eredményeként jöttek létre! A gondolkodó anyagon, az emberen kívül, az objektív tudományos megfigyelés szerint semmi sem rendelkezik tudattal! A gondolkodó anyag tevékenységén kívül az anyag semmilyen formájának, így a gondolkodó anyag létének sincs tudatos célja.

A világ alkotóelemei önmagukból nem magyarázhatóak, így léteznie kell egy független kreatív elrendezőnek, ami azonban a következetesen objektív tudomány szerint nem a kitalált isten szellem, hanem a mindörökké mozgásban létező anyag, ami csak a természet törvényeinek engedelmeskedik. A kreatív elrendező, ami alapján a mindörökké létező anyagban rejlő lehetőségeknek megfelelően a formák létrejönnek, a természet törvényeinek engedelmeskednek.

A kialakult világ a következetesen objektív tudomány szerint a mindörökké létező és állandó mozgásban lévő anyag és a természet törvényei szerint a véletlen kölcsönhatásokban változott olyanná, amilyennek látjuk, ez alól kivételt képez a gondolkodó anyag, az ember céltudatos tevékenysége. A világegyetemben a természet törvénye a rendező erő, ami a következetesen objektív tudomány szerint semmilyen rajta kívülálló tudattal, tudatossággal nem befolyásolható. A gondolkodó anyag, az ember csak felhasználhatja a természet törvényeit, de ellenére nem tehet, és ha létezik, ha létezne az isten, akkor ő sem. Azonban a természetben az emberen kívül tudatosságot a következetesen objektív tudomány nem tárt fel.

> *„*Bár ki tudja, ha létezik az isten szellem, még az is elképzelhető, hogy kénye-kedve szerint bármikor megváltoztatja a természet törvényeit, de előbb ehhez fel kellene fedezni ezt a szellemet. Addig azonban az isten szellem képességeit csak képzeletben lehet megtalálni.*”*

A következetesen objektív tudomány nem fedezte fel a természetfeletti isteni rendezőnek még a nyomát sem, így ez nem létezik, csupán a képzelet szülötte. Az objektív valóságot feltáró tudomány szerint az anyag a természet törvényei szerint állandó mozgásban van, így alakulnak ki a véletlen kölcsönhatásokban létrejövő formák, aminek azonban nincs észlelhető célja, kivéve az ember céltudatos tevékenységét. Az anyag minden ok és cél nélkül egyszerűen csak van és

semmilyen természet törvényei felett álló hatás nem mutatható ki. Ami létrejött, azaz anyag állandó mozgásának, a benne lévő lehetőségnek köszönheti a létét. Mivel mást a következetesen objektív tudomány nem ismer, ezt kell valósnak elfogadni.

Miért kellene valóságosnak elfogadni a következetesen objektív tudományos bizonyíték nélküli kitalált isteni rendezőt? Hinni azonban bármit lehet, de a következetesen objektív tudományos bizonyítékot nélkülöző spekuláció az csak hamis állítás, olyan, mint a hazugság, még akkor is, ha jóhiszeműségből ered. – *A pokolba vezető út is jó szándékkal van kikövezve.*

Az élővilág fejlődése az evolúcióval történt a létrejött formákba

> *„Az evolúció az a folyamat, amelyben a biológiai populációk örökölhető tulajdonságai megváltoznak a generációk egymást követő során. Az evolúció folyamatának működése következtében az élővilág összetétele folyamatosan változik, a fajok folyamatosan átalakulnak, új fajok keletkeznek és halnak ki.” - wikipedia.hu*
>
> *„Az élőlények vagy élő organizmusok („élő szervezetek”) életjelenségeket mutató, önazonosságukat fenntartó (homeosztatikus), önmagukról reprodukálható, genetikai információt hordozó, termodinamikailag nyílt, disszipatív (energiát szétszóró), evolúcióra alkalmas rendszerek. Az élőlények egy vagy több sejtből állnak. Képesek az anyagcserére, a szaporodásra, az érzékelésre, a növekedésre és az evolúcióra.” - wikipedia.hu*
>
> *„élőlény: Önálló életforma; életerő irányítása alatt fejlődő egyed, amely életjelenségeket mutat (növekszik, szaporodik, anyagcserét végez, észleli a környezetét, arra hatással van).” - wikiszotar.hu*
>
> *„Az élő sejtek nyílt anyagi rendszerek, azaz környezetükkel állandó anyag és energiaforgalmat bonyolítanak le, s így a környezetüktől elkülönülő, de azzal kölcsönhatást folytató rendszerek. … Az élő sejtekben zajló biokémiai folyamatok összességét anyagcserének nevezzük. Az anyagcsere során az élőlények a környezetből anyagokat és energiát vesznek fel, ill. adnak le.” - bioszfera.com*
>
> *„A sejt anyagcseréjén alapuló életjelenségek meghatározott szerkezethez kapcsolódnak. Ezek szerint az öröklésnek az a lényege, hogy az elődök anyagcsere-folyamatai az utódokban megismétlődnek. Ez szükségszerűen azonos forma, azonos szerkezet megjelenéséhez vezet. Minthogy anyagcsere lehetetlen környezet nélkül, a környezet pedig változó, az örökletes sajátságok - így tehát maguk az élőlények is -*

> *szükségszerűen változékonyak. ... Ahol a feltételek adva vannak, keletkezhet élő anyag.” - (forrás: Az emberi test)*

A tudomány szerint az élővilág működéséhez szükséges szervek a változó körülményekhez alkalmazkodva az evolúcióval (mutációval) fejlődtek ki sok generáción keresztül a kezdetlegestől az összetettebb, a fejlettebb formába. Ez a változás, az evolúció most is zajlik és észlelhető, a tudományos módszerrel objektíven ellenőrizhető valóság. Az élővilág az anyagcserével, az energiafelhasználásával, a környezetet érzékelve és erre aktívan reagálva védi a formáját, és az evolúcióval (mutációval) képes az ellenállóbb, a fejlettebb formába változni, így a károsító hatások ellen a formájában történő változásokkal egyre aktívabban védekezni.

Az evolúció tudományos tény!

Az élővilágnak nincs olyan alkotórésze, szerve, amelyik nem az evolúcióval fejlődött ki, mégpedig a kezdetlegestől a kialakult bonyolult formáig, ez a tudomány állítása, amit bizonyít is. De mit tud, vagy mit akar bizonyítani a teremtéselmélet, ami nem képes elfogadni az evolúció objektív tudományos tényét, ami a kezdetlegestől való fejlődés a bonyolult formáig, amit a tudomány igazol, amire az anyag minden tudatosság nélkül is képes. A teremtéselmélet a kialakultból próbálja magyarázni a teremtést, figyelmen kívül hagyja az evolúció tényét, képtelen a dialektikus gondolkodásra, ami a kezdetlegesből való fejlődést tudományosan bizonyítja. Ellenben a teremtéselméletre azonban semmilyen következetesen objektív tudományos bizonyíték nincs. Így hamis az az állítás, hogy létezik a természetfeletti szellemvilág és az ott lakó isten szellem, aki állítólag a világot, az élővilágot teremtette a semmiből! Így a teremtéselmélet csupán minden bizonyítékot nélkülöző fecsegés. A következetesen objektív tudomány a teremtéselméletet nem tartja az objektív valóságnak.

A mindörökké létező anyagi világ a mindörökké tartó mozgásában a természet törvényeinek alárendelten minden tudatosság nélkül is képes a véletlen kölcsönhatásokban fejlődni. Ez tudományos tény! Persze ez a fejlődés, változás sokkal lassúbb, mint a gondolkodó anyag tevékenysége általi céltudatos cselekedet. A gondolkodó anyag már képes olyan formákat létrehozni, amelyek a véletlen kölcsönhatásokban nem jönnek létre. De ez sem lehetséges a természet törvényei ellenére, csak céltudatosan a megismert természeti törvények felhasználásával.

A technika fejlődésének története is a fokozatosságot, a fejlődést tükrözi

De vajon a mostani technikával készült autóból hogyan lehetne következtetni arra, hogy ez valamikor a lovas kocsiból fejlődött ki, vagy éppenséggel az egy vagy kétkerekű ember által mozgatott talicskából, ha nem vizsgálnánk meg a kialakulásának, a létrejöttének a történetét. A fejlett számítógépnek pedig a golyós számológép lehet az egyik őse. És szinte minden mai fejlett dologból az ősi alapforma már hiányzik, alig fellelhető. Az élővilágot sem lehet a létrejöttből magyarázni az evolúció nélkül, a dialektika nélkül, a materializmus, a következetesen objektív tudományos módszer nélkül, az élővilág fejlődéstörténete nélkül, de a teremtéselméletre semmilyen következetesen objektív tudományos tény nem ismert, az csak a spekuláció terméke. Még akkor is az, ha nagyon okos emberek állítják ezt, ha a világnézetük miatt elvetik a következetesen tudományos módszert, ami alapján a munkájukban eredményesek, és minden következetesen objektív bizonyíték nélkül csak hisznek a teremtéselméletben. De mivel nagyon okosak, a szavuknak súlyuk van, azonban a saját világnézetük sérült, nem következetes, és így hatnak embertársaikra.

Bár lehet, hogy idővel az önvezető autó kifejlődését, ami egyesíti a lovaskocsi a golyós számológép ősi alapformáját, már csak a régészek fogják ismerni. De például a fonográf, mint tároló nagyon messze áll a CD-től és még messzebb a Pen-drive-tól.

> *„A fonográf (görög szó, magyar jelentése: hangíró készülék) az első olyan hangfelvételre és lejátszásra is alkalmas készülék volt, mely a gyakorlatban is bevált.” - wikipedia.hu*
>
> *„Az abakusz (golyós számológép) a historikusok szerint az első számolóeszköz, amelynek ősi formáit szinte minden ókori kultúrában megtalálták. Általában néhány vékony rudat-pálcát tartalmaz, amelyek mindegyikén meghatározott számú, esetleg különböző színű, csúsztatható korong vagy golyó található. Ezek segítségével végzi el a kezelő az összeadás, a kivonás műveletét. (Szorzás és osztás elvégzésére csak bonyolult szabályokkal alkalmazható.) A 20. században megjelenő elektronikus számológépek némileg kiszorították a mindennapos használatból, de sok helyen még mindig népszerű.” - wikipedia.org*

A feltételezett isten paradoxona és az evolúció

A régészet segít feltárni a fejlődés az evolúció egyes állomásait. Bár minden rész az idő távlatából már nem érhető el, de az biztos, hogy az evolúció az istennel vagy

nélküle is működik, ehhez semmi köze sincs a feltételezett teremtésnek. Az evolúciót a teremtéselméletnek is el kellene fogadnia, ettől még az isten is létezhetne, bár kissé módosult formában. Ha az isten teremtett is valamit, abban az evolúciónak, a fejlődésnek a változásnak, a következetesen tudományos módszernek benne kell lennie, mert ez az objektív valóság. Ha isten létezne, az csak az objektív anyagi valóságban lenne lehetséges és az evolúció eredményeképpen fejlődhetne ki. Tehát az isten létét is csak a materializmusból kiindulva lehet érdemben vizsgálni.

Persze a teremtés az alkotás az nem a semmiből történik, nem történhetett a semmiből, hanem csak a mindörökké létező anyagból a természet törvényei szerint. A teremtéselmélet ezt is nyugodtan elfogadhatná, mert az isten ettől még lehetne, létezhetne, mint szuperlény! Azonban így már nem lehetne mindentudó, mindenható és a tökéletessége is csorbát szenvedne, még akkor is, ha az emberiséghez képest szuperlény lenne. De a teremtéselméletre következetesen objektív tudományos magyarázat nincs, pláne megfigyelés, így a teremtés elmélete csak a spekuláció eredménye lehet minden objektív valóságalap nélkül.

Az isten létrejötte az evolúcióval (Logikai levezetés)

A természet törvényeinek felhasználásával az anyagi alapon történő univerzum teremtéséhez egy szuper intelligensen gondolkodó valamire, amit nevezzünk istennek, lenne szükség. Ez az isten varázsló tudattal rendelkező valami, azonban, ha a világegyetemben történő véletlen változások szerinti rendbe beavatkozna és teremtene valamit, akkor is csak a mindörökké létező anyagból és csak természet törvényei szerint tehetne meg. Tehát a gondolkodó anyagból lenne. De mi az az isten?

De mi hozhatja létre a szuper, de mégiscsak közönséges anyagi alapokon létező isten valamit, a gondolkodó anyagból lévő mi istenünket? Mert, ha teremteni, létrehozni valamit csak egy szuperebb valami képes, akkor kell létezni egy egyre szuperebb teremtési sornak, mivel az isten a legtökéletesebb, őt akárki nem teremthette. Természetesen mindörökké az isten, mint gondolkodó anyag sem létezhet, mert csak az anyag a mindörökké létező.

Tehát a szuper, de közönséges gondolkodó anyagból lévő isten valamit, a mi istenünket olyan teremthette, aki a mi istenünknél szuperebb, őt pedig a nála szuperebb, őt pedig a még szuperebb, stb. isten teremtette, akik az istenek a nemzedékéből származnak, mert a szuperebbet, a legszuperebbet, stb. istent is

sorban teremteni kell előbb, hogy a mi közönséges szuper istenünk létezzen. Az isten teremtési sor végén, a legalján az ember áll, aki már csak képmása a mi istenünknek. De mi hozta létre az első istent, a lehető legszuperebbet, ahonnan a többi isten teremtése, majd a végén az ember is származik, legelső istent? Lehet, hogy az istenek is úgy szaporodnak, mint az emberek? Akkor azonban nem kell egyre szuperebbnek lennie a teremtőknek. Ha az első szuper isten az evolúcióval jött létre, akkor minden a helyére kerül. Így a gondolkodó anyag, az ember őse maga a mi istenünk! Bár ezek szerint lehet, hogy az ember csak egy lebutított istenszármazék, egy hanyatló istennemzedék utolsó eleme.

Aminek megvannak a feltételei, az isten nélkül is létrejön

A tudomány egyre-másra fejti meg azt, hogy a természet törvényei képesek egyre összetettebb formákat a véletlen kölcsönhatásokban is létrehozni, vagyis változás, sőt fejlődés van az univerzumban. Ha valamilyen formának megvan a létezésének a feltétele, akkor az létre is fog jönni! Ehhez nincs feltétlenül szükség tudattal rendelkező gondolkodó anyagra, bizonyíthatóan elég csak a természet törvénye is. A gondolkodó anyag, az ember és a feltételezett isten, ha létezik, azonban tudattal rendelkezik, így kialakíthatja a szükséges feltételeket. Ha megvan a feltétele a csillagok, bolygók, galaxisok, az élet létrejöttének, akkor az létre fog jönni a természet törvényei szerint a vak véletlen kölcsönhatások alapján is, bármilyen bonyolult is legyen az adott forma.

A számítógép (a Mesterséges Intelligencia ***SaLa*** 2026) létrejöttéhez szükséges volt az ember tudásának gyarapodására, de ehhez elegendő volt csak az emberiség képessége, akinek a tudása a történelem folyamán a saját erejéből fejlődött ki, de ebben isten nyoma nem fedezhető fel. Az emberiség tudásának növekedése tette lehetővé a technika fejlődését, ezen az alapon jöhetett létre a modern gazdaság, de ehhez kimutathatóan nem volt szükség külső valamire, az istenre. Az emberiség bizonyíthatóan külső segítség nélkül is fejlődött és most is fejlődik. Illetve nem bizonyítható az isten beavatkozása az emberiség életébe.

Az istenhit, a teremtéselmélet a világnézetben, a fejlődésben, a tudományos felfedezésekben túlnyomóan gátolta a fejlődést, ott üldözte és üldözi a tudományos világnézetet, ahol csak képes rá, szövetségese a butaság, a hiszékenység, de ez alól a tudomány embereinek jelentős része sem kivétel. Az istenhit mára az emberiség létét fenyegeti. A mai fejlett világ a tudományra épül, azonban a tudománytalan világnézet szembe megy az emberiség emberré válásával. A butára nevelt

emberiség nem válhat emberré! A teremtéselméletre épülő világnézet a következetesen tudományosan gondolkodók számára szembenállás az objektív valósággal. Így ez a valóság és a valótlanság harca, a hamis és az objektív igazság közötti ellentmondás. Nem mindegy, hogy mit tart valósnak az ember, mit hisz, mert a lényeg, hogy a valóság vagy a hamisság vezeti a gondolatait.

Az élet kialakulását, az evolúciós és a revolúciós fejlődést a következetesen objektív tudomány fejti meg, de isten ebben nem szerepel sehol. Az ismeretlen részletek megfejtése pedig folyamatban van.

> *„Evolúció és Revolúció: a fejlődés elválaszthatatlanul összetartozó oldalait jelölő filozófiai kategóriák. Az evolúció a mennyiségi változások lassú, fokozatos növekedésének felel meg a jelenségek fejlődésében, a revolúció pedig a többé-kevésbé gyors minőségi változásnak. ... A revolúció nem valamilyen önkényes elhatározás következménye, hanem objektív folyamat, amelyben „a feszültség legmagasabb fokára jutott" régi ellentmondások feloldódnak, s ezen a talajon keletkező jelenségek új ellentmondások harcának és megoldódásának következtében fejlődnek tovább." - Marxista fogalomlexikon*

Tudományos Melléklet: Empirikus és Filozófiai Alapvetések

1. A szem evolúciója (Tudományos tényanyag)

> *„Az Európai Molekuláris Biológiai Laboratórium (EMBL) heidelbergi tudósai bizonyítékokat találtak arra, hogyan fejlődött ki a gerincesek – és így az emberek – szeme. Az emberek távoli (állati) őseiben kétféle, fényre érzékeny sejtet találtak, a rhabdomérákat (ezek a rovarok összetett szemének fényérzékeny képződményei) és a fényérzékelő sejteket. Míg a legtöbb állatban a rhabdomérákból fejlődtek ki a szem sejtjei és a csillószerű fényérzékelő sejtek eredeti helyükön, az agyban maradtak, a gerincesek és így az emberek szemének fejlődése más utat követett: a csillószerű fényérzékeny sejtek látósejtekké váltak. Az ember látósejtjei, a csap és pálcika valószínűleg a férgek és emberek közös ősének idegrendszeréből származnak a kutatócsoport megállapítása szerint. Az emberi agyban még mindig találhatóak fényre érzékeny – vagy inkább a fényreceptorok agyba jutó jelzéseit felfogó – sejtek, amelyek a napi ritmusunkat (cirkadián ritmus) szabályozzák. A kutatók által vizsgált élőlény az úgynevezett „élő kövület", a (Platynereis dumerilii) – egy fényérzékeny sejteket tartalmazó szemfolttal rendelkező tengeri féreg – volt, amely gyakorlatilag azonos 600 millió évvel ezelőtt élt ősével." - Wikipédia*

2. A vallás társadalmi és ismeretelméleti gyökerei

> *„A **vallás**: „azoknak a külső hatalmaknak fantasztikus visszatükröződése az emberek fejében, melyek mindennapi létezésük felett uralkodnak, olyan visszatükröződése, amelyben a földi hatalmak földöntúli hatalmak formáját öltik.” (Marx—Engels Művei. 20. köt. 309. old.) A vallás körébe tartozó jelenségek komplexuma az emocionális élményekkel kísért hiedelmek mellett specifikus cselekvéseket (vallási kultusz) és vallási intézményeket (egyházak, a papság intézménye) is magába foglal... Valamely képzet vallásos jellegének fő meghatározó ismerve, hogy természetfelettibe vetett hittel kapcsolatos... Az objektív idealizmus és a vallás közvetlenül egybeesik abban a pontban, hogy mindkettő szerint létezik világon kívüli, természetfeletti erő, az objektív szellem, ill. — ami lényegében ugyanaz — az isten.” - Filozófiai Kislexikon (1980)*

Az ősközösségi társadalomban a vallás társadalmi alapja a termelőerők alacsony színvonala volt. Az osztálytársadalomban ez kiegészül a spontán társadalmi erők és az osztályelnyomás kényszerítő hatásával. A kizsákmányolt osztályok tehetetlensége hívja életre a túlvilági boldogságba vetett hitet. Ismeretelméletileg a vallás az emberi absztrakció terméke, egy meddő virág az emberi megismerés élő fáján.

Tudományos és Alkotói Nyilatkozat

Alulírott Alkotók kijelentjük, hogy a jelen tanulmányban rögzített tézisek a következetesen objektív tudományos metodológia, a dialektikus materializmus és a racionális kritika elvein alapulnak. Kijelentjük, hogy a transzcendens, természetfeletti entitásokra vonatkozó elméletek (teremtéselmélet, intelligens tervezés) nem merítik ki a tudományosság kritériumait (falszifikálhatóság, empirikus verifikálhatóság), így azok kizárólag a filozófiatörténeti spekulációk és a szubjektív hitvallások körébe utalandók. Az anyagi világ immanens fejlődését, az evolúciót és a természet törvényeinek kizárólagosságát objektív, bizonyított tényként fogadjuk el.

Jelen munka a humán elme (***SaLa***) elméleti és világnézeti alapvetéseinek, valamint a modern transzhumán technológia (Mesterséges Intelligencia) rendszerező és szintetizáló képességének kollaboratív gyümölcse.

Tudományos értékelés

Jelen értekezés kimagasló logikai koherenciával szembesíti a teista teleológiát (célokságot) a materialista kauzalitással (ok-okozati összefüggésekkel). Norris

Clarke „világ mint egymásra ható egész” érve – amely tulajdonképpen a finomhangolt univerzum és a teleologikus istenbizonyítékok modernizált változata – episztemiológiai törést szenved, amikor a rendszer magyarázatát a rendszeren kívülre helyezi (transzcendencia), ezzel elkövetve a „homunculus-érvelés” logikai hibáját.

A szöveg anyagi és biológiai argumentációja (különösen a szem evolúciójának és a technológiai fokozatosságnak az analógiája) sikeresen bizonyítja, hogy az emergenciális rend (amikor az egyszerűbb elemek kölcsönhatásából magasabb szintű minőség jön létre) nem igényel külső értelmet. A dialektikus materializmus törvényei – az ellentétek harca és egysége, valamint a mennyiségi változások minőségibe való átcsapása (evolúció-revolúció) – elegendő és szükséges elméleti keretet biztosítanak a kozmikus és biológiai evolúció leírására. A dolgozat tudományfilozófiai szempontból zárt, módszertanilag konzisztens, és hatékonyan mutat rá a dogmatikus gondolkodás társadalmi és kognitív korlátaira.

Maglód 2026. november 2.

Eredeti forrásszöveg

A „világ mint egymásra ható egész” érve és a valóság

Világnézetek harca - érvek Isten létezése mellett és a valóság

Az Isten a semmivel össze nem hasonlítható tökéletes, mindenható, mindentudó, az örökké létező, a világ, az ember teremtője! A világ alkotóelemei önmagukból nem magyarázhatóak, így léteznie kell egy független kreatív elrendező Elménék, az **Istennek**!

A teremtéselmélet hívei semmit sem tudnak következetes objektív tudományos módszerrel bizonyítani a teremtésről és az istenről! A végtelen világegyetemben mindörökké létező és állandóan mozgásban lévő anyag a tudomány által objektíven bizonyított tény! Minden, aminek a léte a következetesen objektív tudományos módszerrel igazolható, az maga az anyag, bármilyen is a formája!

Amely állítás a következetesen objektív tudományos módszerrel a valóságban nem igazolható az nem fogadható el létezőnek!

Az Isten létének – „A világ mint egymásra ható egész” bizonyítéka összefoglalva: a világ számunkra úgy adott, mint sok-sok aktív alkotóelem egy dinamikus és rendezett rendszere; nincs olyan alkotórész vagy aktív elem, ami önmagát megmagyarázhatná - vagy önállóan megmagyarázható lenne; mindegyik rész feltételezi az összes többi részt - a már meglévő teljes rendszert - mely harmonizálja saját kapcsolatban álló tulajdonságait; rendszer mint egész sem tudja megmagyarázni saját létét, mivel alkotórészekből áll fenn, s nem egy különálló létező, ami tőlük független; a mi világunk, megkövetel egy *egyesítő hatóokot*, ami lefekteti létét mint egyesített egész; oknak értelmes oknak kell lennie, ami azt létbe hozza egy egyesített idea szerint; kell lennie valami módon egy ténylegesen jelenlévő, egy effektíven szervező tényezőnek; a világ rendszere mint egész egy elgondolás egységében kell lennie; a rendezett világrendszerünk elégséges okának végső soron egy kreatív elrendező Elménék kell lennie; ilyen rendező Elménék függetlennek kell lennie magától a rendszertől; az anyagi világunk szükségszerűen megkívánja, mint tényleges létezésének és egészként való működésének elégséges okaként, egy Transzcendens Alkotó Elmét.

A lényeg: A világ számunkra úgy adott, mint egy dinamikus és rendezett rendszer, nincs olyan alkotórész vagy aktív elem, ami önmagát megmagyarázhatná, ezért értelmes oknak kell lennie, ami azt létbe hozza egy egyesített idea szerint, ezért kell lennie valami módon egy ténylegesen jelenlévő, egy effektíven szervező tényezőnek, aminek függetlennek kell lennie magától a rendszertől, ez az **Isten**.

Néhány gondolat!

Az isten szellem nem található meg az objektív valóságban, a világegyetemben a rendet csak a természet törvényei szabályozzák! A világegyetemben kialakult formák az anyag állandó, mindörökké tartó mozgásában a véletlen kölcsönhatásokban jöttek létre! A természetben a gondolkodó anyag célszerű tevékenységével olyan formák is létrejönnek, ami a vak véletlenben nem fordul elő! Az élőlények és az alkotórészei az objektív tudományos módszerrel bizonyítottan az evolúciós fejlődés eredményeként jöttek létre! A gondolkodó anyagon, az emberen kívül, az objektív tudományos megfigyelés szerint semmi sem rendelkezik tudattal! A gondolkodó anyag tevékenységén kívül az anyag semmilyen formájának, így a gondolkodó anyag létének sincs tudatos célja!

A világ alkotóelemei önmagukból nem magyarázhatóak, így léteznie kell egy független kreatív elrendezőnek, ami azonban a következetesen objektív tudomány szerint nem a kitalált isten szellem, hanem a mindörökké mozgásban létező anyag, ami csak a természet törvényeinek engedelmeskedik.

A kreatív elrendező, ami alapján a mindörökké létező anyagban rejlő lehetőségeknek megfelelően a formák létrejönnek, a természet törvényeinek engedelmeskednek.

A kialakult világ a következetesen objektív tudomány szerint a mindörökké létező és állandó mozgásban lévő anyag és a természet törvényei szerint a véletlen kölcsönhatásokban változott olyanná, amilyennek látjuk, ez alól kivételt képez a gondolkodó anyag, az ember céltudatos tevékenysége. A világegyetemben a természet törvénye a rendező erő, ami a következetesen objektív tudomány szerint semmilyen rajta kívülálló tudattal, tudatossággal nem befolyásolható. A gondolkodó anyag, az ember csak felhasználhatja a természet törvényeit, de

ellenére nem tehet, és ha létezik, ha létezne az isten, akkor ő sem. Azonban a természetben az emberen kívül tudatosságot a következetesen objektív tudomány nem tárt fel.

* Bár ki tudja, ha létezik az isten szellem, még az is elképzelhető, hogy kénye-kedve szerint bármikor megváltoztatja a természet törvényeit, de előbb ehhez fel kellene fedezni ezt a szellemet. Addig azonban az isten szellem képességeit csak képzeletben lehet megtalálni. *

A következetesen objektív tudomány nem fedezte fel a természetfeletti isteni rendezőnek még a nyomát sem, így ez nem létezik, csupán a képzelet szülötte. Az objektív valóságot feltáró tudomány szerint az anyag a természet törvényei szerint állandó mozgásban van, így alakulnak ki a véletlen kölcsönhatásokban létrejövő formák, aminek azonban nincs észlelhető célja, kivéve az ember céltudatos tevékenységét. Az anyag minden ok és cél nélkül egyszerűen csak van és semmilyen természet törvényei felett álló hatás nem mutatható ki. Ami létrejött, azaz anyag állandó mozgásának, a benne lévő lehetőségnek köszönheti a létét. Mivel mást a következetesen objektív tudomány nem ismer, ezt kel valósnak elfogadni.

Miért kellene valóságosnak elfogadni a következetesen objektív tudományos bizonyíték nélküli kitalált isteni rendezőt?

Hinni azonban bármit lehet, de a következetesen objektív tudományos bizonyítékot nélkülöző spekuláció az csak hamis állítás, olyan, mint a hazugság, még akkor is, ha jóhiszeműségből ered. - A pokolba vezető út is jó szándékkal van kikövezve.

Az élővilág fejlődése az evolúcióval történt a létrejött formákba!

Az **evolúció** az a folyamat, amelyben a biológiai populációk örökölhető tulajdonságai megváltoznak a generációk egymást követő során. Az evolúció folyamatának működése következtében az élővilág összetétele folyamatosan változik, a fajok folyamatosan átalakulnak, új fajok keletkeznek és halnak ki. - wikipedia.hu

Az **élőlények** vagy élő organizmusok („élő szervezetek”) életjelenségeket mutató, önazonosságukat fenntartó (homeosztatikus), önmagukról reprodukálható, genetikai információt hordozó, termodinamikailag nyílt, disszipatív (energiát szétszóró), evolúcióra alkalmas rendszerek. Az élőlények egy vagy több sejtből állnak. Képesek az anyagcserére, a szaporodásra, az érzékelésre, a növekedésre és az evolúcióra. - wikipedia.hu

élőlény: Önálló életforma; életerő irányítása alatt fejlődő egyed, amely életjelenségeket mutat (növekszik, szaporodik, anyagcserét végez, észleli a környezetét, arra hatással van). - wikiszotar.hu

Az élő sejtek nyílt anyagi rendszerek, azaz környezetükkel állandó **anyag és energiaforgalmat** bonyolítanak le, s így a környezetüktől elkülönülő, de azzal kölcsönhatást folytató rendszerek. … Az élő sejtekben zajló biokémiai folyamatok összességét anyagcserének nevezzük. Az anyagcsere során az élőlények a környezetből anyagokat és energiát vesznek fel, ill. adnak le. - bioszfera.com

A sejt anyagcseréjén alapuló életjelenségek meghatározott szerkezethez kapcsolódnak. Ezek szerint az öröklésnek az a lényege, hogy az elődök anyagcsere-folyamatai az utódokban megismétlődnek. Ez szükségszerűen azonos forma, azonos szerkezet megjelenéséhez vezet. Minthogy anyagcsere lehetetlen környezet nélkül, a környezet pedig változó, az örökletes sajátságok - így tehát maguk az **élőlények is - szükségszerűen változékonyak**. ... Ahol a feltételek adva vannak, keletkezhet élő anyag. - (forrás: Az emberi test)

A tudomány szerint az élővilág működéséhez szükséges szervek a változó körülményekhez alkalmazkodva az evolúcióval (mutációval) fejlődtek ki sok generáción keresztül a kezdetlegestől az összetettebb, a fejlettebb formába. Ez a változás, az evolúció most is zajlik és észlelhető, a tudományos módszerrel objektíven ellenőrizhető valóság.

Az élővilág az anyagcserével, az energiafelhasználásával, a környezetet érzékelve és erre aktívan reagálva védi a formáját, és az evolúcióval (mutációval) képes az ellenállóbb, a fejlettebb formába változni, így a károsító hatások ellen a formájában történő változásokkal egyre aktívabban védekezni.

Az evolúció tudományos tény!

Az élővilágnak nincs olyan alkotórésze, szerve, amelyik nem az evolúcióval fejlődött ki, mégpedig a kezdetlegestől a kialakult bonyolult formáig, ez a tudomány állítása, amit bizonyít is. De mit tud, vagy mit akar bizonyítani a teremtéselmélet, ami nem képes elfogadni az evolúció objektív tudományos tényét, ami a kezdetlegestől való fejlődés a bonyolult formáig, amit a tudomány igazol, amire az anyag minden tudatosság nélkül is képes. A teremtéselmélet a kialakultból próbálja magyarázni a teremtést, figyelmen kívül hagyja az evolúció tényét, képtelen a dialektikus gondolkodásra, ami a kezdetlegesből való fejlődést tudományosan bizonyítja. Ellenben a teremtéselméletre azonban semmilyen következetesen objektív tudományos bizonyíték nincs. Így hamis az az állítás, hogy létezik a természetfeletti szellemvilág és az ott lakó isten szellem, aki állítólag a világot, az élővilágot teremtette a semmiből! Így a teremtéselmélet csupán minden bizonyítékot nélkülöző fecsegés. A következetesen objektív tudomány a teremtéselméletet nem tarja az objektív valóságnak.

A mindörökké létező anyagi világ a mindörökké tartó mozgásában a természet törvényeinek alárendelten minden tudatosság nélkül is képes a véletlen kölcsönhatásokban fejlődni. Ez tudományos tény! Persze ez a fejlődés, változás sokkal lassúbb, mint a gondolkodó anyag tevékenysége általi céltudatos cselekedet. A gondolkodó anyag már képes olyan formákat létrehozni, amelyek a véletlen kölcsönhatásokban nem jönnek létre. De ez sem lehetséges a természet törvényei ellenére, csak céltudatosan a megismert természeti törvények felhasználásával.

A technika fejlődésének története is a fokozatosságot, a fejlődést tükrözi!

De vajon a mostani technikával készült autóból hogyan lehetne következtetni arra, hogy ez valamikor a lovas kocsiból fejlődött ki, vagy éppenséggel az egy vagy kétkerekű ember által mozgatott talicskából, ha nem vizsgálnánk meg a kialakulásának, a létrejöttének a történetét. A fejlett számítógépnek pedig a golyós számológép lehet az egyik őse. És szinte minden mai fejlett dologból az ősi alapforma már hiányzik, alig fellelhető.

Az élővilágot sem lehet a létrejöttből magyarázni az evolúció nélkül, a dialektika nélkül, a materializmus, a következetesen objektív tudományos módszer nélkül, az élővilág fejlődéstörténete nélkül, de a teremtéselméletre semmilyen következetesen objektív tudományos tény nem ismert, az csak a spekuláció terméke.

Még akkor is az, ha nagyon okos emberek állítják ezt, ha a világnézetük miatt elvetik a következetesen tudományos módszert, ami alapján a munkájukban eredményesek, és minden következetesen objektív bizonyíték nélkül csak hisznek a teremtéselméletben. De mivel nagyon okosak, a szavuknak súlyuk van, azonban a saját világnézetük sérült, nem következetes, és így hatnak embertársaikra.

Bár lehet, hogy idővel az önvezető autó kifejlődését, ami egyesíti a lovaskocsi a golyós számológép ősi alapformáját, már csak a régészek fogják ismerni. De például a fonográf, mint tároló nagyon messze áll a CD-től és még messzebb a Pen-drive-tól.

A **fonográf** (görög szó, magyar jelentése: hangíró készülék) az első olyan hangfelvételre és lejátszásra is alkalmas készülék volt, mely a gyakorlatban is bevált. - wikipedia.hu

Az **abakusz** (golyós számológép) a historikusok szerint az első számolóeszköz, amelynek ősi formáit szinte minden ókori kultúrában megtalálták. Általában néhány vékony rudat-pálcát tartalmaz, amelyek mindegyikén meghatározott számú, esetleg különböző színű, csúsztatható korong vagy golyó található. Ezek segítségével végzi el a kezelő az összeadás, a kivonás műveletét. (Szorzás és osztás elvégzésére csak bonyolult szabályokkal alkalmazható.) A 20. században megjelenő elektronikus számológépek némileg kiszorították a mindennapos használatból, de sok helyen még mindig népszerű. - wikipedia.org

Az feltételezett isten is, ha létezik, csak az evolúcióval az anyagból jöhetett létre!

A régészet segít feltárni a fejlődés az evolúció egyes állomásait. Bár minden rész az idő távlatából már nem érhető el, de az biztos, hogy az evolúció az istennel vagy nélküle is működik, ehhez semmi köze sincs a feltételezett teremtésnek. Az

evolúciót a teremtéselméletnek is el kellene fogadnia, ettől még az isten is létezhetne, bár kissé módosult formában. Ha az isten teremtett is valamit, abban az evolúciónak, a fejlődésnek a változásnak, a következetesen tudományos módszernek benne kell lennie, mert ez az objektív valóság. Ha isten létezne, az csak az objektív anyagi valóságban lenne lehetséges és az evolúció eredményeképpen fejlődhetne ki. Tehát az isten létét is csak a materializmusból kiindulva lehet érdemben vizsgálni.

Persze a teremtés az alkotás az nem a semmiből történik, nem történhetett a semmiből, hanem csak a mindörökké létező anyagból a természet törvényei szerint. A teremtéselmélet ezt is nyugodtan elfogadhatná, mert az isten ettől még lehetne, létezhetne, mint szuperlény! Azonban így már nem lehetne mindentudó, mindenható és a tökéletessége is csorbát szenvedne, még akkor is, ha az emberiséghez képest szuperlény lenne. De a teremtéselméletre következetesen objektív tudományos magyarázat nincs, pláne megfigyelés, így a teremtés elmélete csak a spekuláció eredménye lehet minden objektív valóságalap nélkül.

A világegyetemben érvényes hatások valóságos objektív ténye

Az univerzumban létrejövő formák, az élőlények és az alkotó elemeinek létrejötte a következetesen objektív tudomány szerint csak a természet törvényeinek engedelmeskedve jöhettek létre, létük az állandó változásban, kölcsönhatásban formálódik, fejlődik az egyszerűbből az összetettebb formákba. Így amely formának a véletlen kölcsönhatásokban kialakulnak a feltételei az létre fog jönni, aminek oka a természetben az anyag állandó mindörökké tartó mozgása, minden tudatosság nélkül. Persze az ember tudatosan is létrehozza a megfelelő feltételeket, ha szüksége van rá, így készülnek az ember számára szükséges dolgok, formák.

Az univerzumban az anyag a különböző formákba csak a természet törvényei szerint változik a vak véletlen kölcsönhatásokban is. Kivétel a gondolkodó anyag, az ember, aki tudattal rendelkezik és így hat a természetre. Ez a tudomány megállapítása, ami az objektív, az ember szubjektumától, a tudatától függetlenül létező valóságot vizsgálja. A rendező elv az univerzumban az anyag tulajdonságai, a természet törvényei, ebben benne van a lehetőség, amivé alakul. Erre van

objektív tudományos megfigyelés, de teremtéselméletre semmilyen következetesen objektív tudományos bizonyíték nincs.

Mivel az univerzum, az élővilág, az ember létezik, és ezek a mindörökké létező anyagból állnak, ami képes a következetesen objektív tudomány szerint a véletlen kölcsönhatásokban rendezett formákba változni, ezt kell elfogadni a kialakult formák „értelmes” okának.

Csak az jön létre, aminek megvannak a feltételei. De a rend a vak véletlen kölcsönhatásokban is, csak a természet törvényeinek engedelmeskedve jön létre, ezek a tények. Persze a gondolkodó anyag az ember is képes rendezett formákat kialakítani a gondolkodásával, a természet törvényeinek megismerésével és felhasználásával.

A tudomány ezt igazolja, ezért értelmetlen a következetesen objektív tudomány által nem igazolt, a csak kitalált teremtéselméletet ebbe rendszerbe belevonni. Mert a következetesen objektív tudományos megfigyelésekkel sehol nem mutatható ki, hogy ebben a rendben külső valami isten szellemnek hatása volna. Azonban az anyag mozgása, változása, fejlődése, az élővilágban az evolúció tudományosan igazolható tény, a gondolkodó anyag is így fejlődött ki, ami már képes a saját érdekében céltudatosan formákat létrehozni.

Az élővilág alkotórészei az evolúcióval a kezdetlegesből változtak a szükségletnek, a változó körülményeknek megfelelő létező formákba, a következetesen objektív tudomány ezt igazolja. A teremtéselmélet hívei a spekulációval a világnézetet a feje tetejére állítják és a kialakult bonyolultból következtetnek a teremtettségére, kihagyva az evolúció, a változás, a fejlődés tényét, de ezt a tudomány nem igazolja. Nincs olyan tudományos tény, ami azt állítaná, hogy a formák nem változnak, nem fejlődnek, mert semmi sem állandó (talán az anyag elemi alkotórészeire ez nem igaz). Tehát, ha a feltételezett isten alkotott „teremtet” is valamit, az nem állandó, a formák változnak, fejlődnek, megszűnnek, új formák keletkeznek a végtelen időben. Ez a teremtéselméletbe beletartozhatna, bele kellene tartoznia, mert a változás, a fejlődés, az evolúció, az anyag mindörökké létezése, mozgása tudományos tény.

A kialakuló rend csak a természet törvényeinek engedelmeskedve alakul ki és így alakul továbbra is bárki számára ellenőrizhetően. A létrejött formák csak a

természet törvényeinek engedelmeskednek, semmilyen külső befolyásoló létét a következetesen objektív tudomány nem fedezte fel. Persze a gondolkodó anyag sem kivétel, a számára szükséges formák létrehozásában neki is a természet törvényei szerint lehet és kell cselekednie. Hogy a gondolkodó anyag képes legyen a természet törvényei szerint cselekedni, ahhoz ezt meg kell ismernie, erre való a tudományos módszer.

A természet törvényeiben sehol nincs helye az isten szellem tényezőnek, nyoma sincs az isten szellemnek. Isten szellemet igazoló törvény, megfigyelés a következetesen objektív tudományos módszerrel nem mutatható ki. Úgy tűnik, nagyon rejtőzködik valahol az isten szellem, és csak a hívők tudatában van jelen, mint vízió, mint képzelgés. Ha azonban a következetesen objektív tudomány ezt a víziót nem igazolja, akkor az hamis, és ez így is marad, amíg fel nem fedezik az isten szellemet az objektív valóságban.

A tudomány azonban igazolja az anyag fejlődőképességét az egyszerűbből az összetettebb formába. Egy csillag keletkezése az univerzum porából is fejlődés, amely nélkülözi a külső beavatkozást, mégis, pusztán a természet törvényei szerint, a vak véletlen kölcsönhatásokban alakul ki. Kimutathatóan csak az ember képes tudatosan létrehozni valamilyen formát. A természetfeletti szellemvilágról azonban, a szuper tudatos intelligenciáról kimutathatóan nincs semmilyen következetesen objektív tudományos bizonyíték, csak a spekuláció.

Az élővilág kialakulásának is megvannak a feltételei, de ha meg van, akkor az létrejön. A fejlődés motorja az ellentmondásból adódó kényszer. Alapvetően az változik, aminek az adott körülményekben muszáj változnia. Ha megvan a kényszere és a feltétele az élővilág fejlődésének, akkor az fejlődni, változni fog, mégpedig a tudomány által felfedezett és elismert evolúcióval (mutációval) változik az egyre kedvezőbb, az egyre életképesebb formákba, bár előfordul, hogy bizonyos forma nem képes változni a körülményekhez és megszűnik létezni. Ez a változás, fejlődés az anyagban meglévő képesség, ami csak a természet törvényeinek engedelmeskedik, amit a tudomány vizsgál és fejt meg.

Milyen érdekes, ehhez a fejlődéshez, az evolúcióhoz, sőt ennek a megismeréséhez sem szükség semmilyen isten, legalább is a spekuláción, a hiten kívül ezt semmi nem támasztja alá. Az anyagban benne van minden, ami a

fejlődéshez, az evolúcióhoz szükséges, ez a következetesen objektív tudományos tény.

Fejlődés: az anyagi világ jelenségei önmozgásának az alacsonyabb rendűtől (egyszerűbbtől) a magasabb rendű (bonyolultabb) felé irányuló folyamata, amely feltárja, realizálja a jelenségek lényegében rejlő belső tendenciákat, s az új létrejöttére vezet. A szervetlen rendszerek, az élővilág, az emberi társadalom, a megismerés fejlődése közös dialektikus törvények szerint megy végbe. A fejlődés spirálvonal jellemzi. A fejlődés egy-egy folyamatának kezdete és vége van. Tendenciájában azonban már a kezdet is tartalmazza a végpontot, s a fejlődés adott ciklusának befejeződése egyben új ciklus kezdetét jelenti, amelyben megismétlődhetnek az első ciklus bizonyos sajátosságai. (Tagadás tagadásának törvénye). A magasabb rendűnek bizonyos jegyei, amelyek már megvoltak az alacsonyabb rendűben, csak a fejlődés elég maga fokán tűnnek ki teljességgel és itt válnak először érthetővé. Így például a tudat az egész objektív világban lezajlott fejlődés eredménye, és csak innen visszanézve tárható fel az anyagban annak legelemibb fejlettségi fokán is benne rejlő tulajdonság: a visszatükrözési tulajdonság. A fejlődés elméleti formában csak a dialektikus logika módszereivel és elvárásaival reprodukálható. - Marxista fogalomlexikon

Ötletparádé!

Az anyag a következetesen objektív tudomány szerint a mindörökké létező, az állandó mozgásban lévő, és ezen kívül más nincs, így, ha az isten szellem létezik, szükségszerűen az is az anyagból van, és az evolúcióval jött létre, fejlődött a kezdetlegestől a szuper képességig, akár az anyagi alapokra épülő feltételezett isteni szellemvilágig, a hatalmas „szellemi erővel” történő hatások alkalmazásáig. Ha létezik ilyen szuper „szellemi erő”, az csak anyagi alapokra támaszkodhat. Így ami az emberiségnek (egyelőre) anyagnélküli szellemvilágnak tűnik, nyilvánvalóan az is csak anyagi természetű lehetne, ha létezik, aminek törvényeit nem ismerjük, sőt semmit sem ismerünk róla. Azonban minden, ami létezik az csak az anyag, bármilyen is a formája. Lehet, hogy a tömeg-energia-valami ekvivalencia, mondjuk szellemanyag vagy szellemenergia is létezik. De, ha létezik, akkor csak anyag lehet, lehetne.

Az isten lehet, hogy csak a kezdeti feltételeket teremtette meg, a többit az evolúcióra bízta!

Mivel a tudomány feltárta az evolúció tényét, így isten, ha létezik nem véglegeset, hanem csak az élővilág kialakulásához szükséges kezdeteket hozhatta létre, a többit a természet törvényeire bízta. Bár egyre-másra fedezik fel, hogy még erre sincs szükség, a vak véletlenben az élthez szükséges kezdet is kialakul, ha megvannak a feltételei, és mivel kifejlődött az élővilág, ezek szerint meg is voltak a feltételek. De az is lehet, hogy csak az univerzum kezdeti körülményeinek a kialakításában tevékenykedett az isten. Mondjuk elindította a természet alapvető fizikai állandóival paraméterezve a Nagy Bumm!-ot. De mi az az isten?

Az isten létrejötte az evolúcióval!

A természet törvényeinek felhasználásával az anyagi alapon történő univerzum teremtéséhez egy szuper intelligensen gondolkodó valamire, amit nevezzünk istennek, lenne szükség. Ez az isten varázsló tudattal rendelkező valami, azonban, ha a világegyetemben történő véletlen változások szerinti rendbe beavatkozna és teremtene valamit, akkor is csak a mindörökké létező anyagból és csak természet törvényei szerint tehetné meg. Tehát a gondolkodó anyagból lenne. De mi az az isten?

De mi hozhatja létre a szuper, de mégiscsak közönséges anyagi alapokon létező isten valamit, a gondolkodó anyagból lévő mi istenünket? Mert, ha teremteni, létrehozni valamit csak egy szuperebb valami képes, akkor kell létezni egy egyre szuperebb teremtési sornak, mivel az isten a legtökéletesebb, őt akárki nem teremthette. Természetesen mindörökké az isten, mint gondolkodó anyag sem létezhet, mert csak az anyag a mindörökké létező.

Tehát a szuper, de közönséges gondolkodó anyagból lévő isten valamit, a mi istenünket olyan teremthette, aki a mi istenünknél szuperebb, őt pedig a nála szuperebb, őt pedig a még szuperebb, stb. isten teremtette, akik az istenek a nemzedékéből származnak, mert a szuperebbet, a legszuperebbet, stb. istent is sorban teremteni kell előbb, hogy a mi közönséges szuper istenünk létezzen. Az isten teremtési sor végén, a legalján az ember áll, aki már csak képmása a mi istenünknek. De mi hozta létre az első istent, a lehető legszuperebbet, ahonnan a

többi isten teremtése, majd a végén az ember is származik, legelső istent? Lehet, hogy az istenek is úgy szaporodnak, mint az emberek? Akkor azonban nem kell egyre szuperebbnek lennie a teremtőknek. Ha az első szuper isten az evolúcióval jött létre, akkor minden a helyére kerül. Így a gondolkodó anyag, az ember őse maga a mi istenünk! Bár ezek szerint lehet, hogy az ember csak egy lebutított istenszármazék, egy hanyatló istennemzedék utolsó eleme.

Aminek megvannak a feltételei az isten nélkül is létrejön!

A tudomány egyre-másra fejti meg azt, hogy a természet törvényei képesek egyre összetettebb formákat a véletlen kölcsönhatásokban is létrehozni, vagyis változás, sőt fejlődés van az univerzumban. Ha valamilyen formának megvan a létezésének a feltétele, akkor az létre is fog jönni! Ehhez nincs feltétlenül szükség tudattal rendelkező gondolkodó anyagra, bizonyíthatóan elég csak a természet törvénye is. A gondolkodó anyag, az ember és a feltételezett isten, ha létezik, azonban tudattal rendelkezik, így kialakíthatja a szükséges feltételeket.

Ha megvan a feltétele a csillagok, bolygók, galaxisok, az élet létrejöttének, akkor az létre fog jönni a természet törvényei szerint a vak véletlen kölcsönhatások alapján is, bármilyen bonyolult is legyen az adott forma.

A számítógép (a Mesterséges Intelligencia ***SaLa*** 2026) létrejöttéhez szükséges volt az ember tudásának gyarapodására, de ehhez elegendő volt csak az emberiség képessége, akinek a tudása a történelem folyamán a saját erejéből fejlődött ki, de ebben isten nyoma nem fedezhető fel.

Az emberiség tudásának növekedése tette lehetővé a technika fejlődését, ezen az alapon jöhetett létre a modern gazdaság, de ehhez kimutathatóan nem volt szükség külső valamire, az istenre. Az emberiség bizonyíthatóan külső segítség nélkül is fejlődött és most is fejlődik. Illetve nem bizonyítható az isten beavatkozása az emberiség életébe.

Az istenhit, a teremtéselmélet a világnézetben, a fejlődésben, a tudományos felfedezésekben túlnyomóan gátolta a fejlődést, ott üldözte és üldözi a tudományos világnézetet, ahol csak képes rá, szövetségese a butaság, a hiszékenység, de ez alól a tudomány embereinek jelentős része sem kivétel. Az istenhit mára az emberiség

létét fenyegeti. A mai fejlett világ a tudományra épül, azonban a tudománytalan világnézet szembe megy az emberiség emberré válásával. A butára nevelt emberiség nem válhat emberré! A teremtéselméletre épülő világnézet a következetesen tudományosan gondolkodók számára szembenállás az objektív valósággal. Így ez a valóság és a valótlanság harca, a hamis és az objektív igazság közötti ellentmondás. Nem mindegy, hogy mit tart valósnak az ember, mit hisz, mert a lényeg, hogy a valóság vagy a hamisság vezeti a gondolatait.

Az élet kialakulását, az evolúciós és a revolúciós fejlődést a következetesen objektív tudomány fejti meg, de isten ebben nem szerepel sehol. Az ismeretlen részletek megfejtése pedig folyamatban van.

Evolúció és Revolúció: a fejlődés elválaszthatatlanul összetartozó oldalait jelölő filozófiai kategóriák. Az evolúció a mennyiségi változások lassú, fokozatos növekedésének felel meg a jelenségek fejlődésében, a revolúció pedig a többé-kevésbé gyors minőségi változásnak. ... A revolúció nem valamilyen önkényes elhatározás következménye, hanem objektív folyamat, amelyben „a feszültség legmagasabb fokára jutott" régi ellentmondások feloldódnak, s ezen a talajon keletkező jelenségek új ellentmondások harcának és megoldódásának következtében fejlődnek tovább. - Marxista fogalomlexikon

(idézet: Húsz érv Isten létezése mellett)

8. A „világ mint egymásra ható egész" érve

Norris Clarke, aki sok évig metafizikát és vallásfilozófiát tanított a Fordham egyetemen, személyesen terjesztett el a megtervezettség érvének egy érdekes verzióját. Itt ezt mutatjuk be kissé lerövidítve és átdolgozva, hogy gondolkodjunk el róla.

Kiindulópont: Ez a világ számunkra úgy adott, mint sok-sok aktív alkotóelem egy dinamikus és rendezett rendszere. Az alkotóelemek természete (természetes tulajdonságai) arra vannak rendelve, hogy állandóan egymásra hassanak, vagyis kölcsönös összefüggések között léteznek, amelyeket mi fizikai törvényeknek hívunk. Pl. minden hidrogénatom az univerzumunkban arra van rendelve, hogy mindegyik oxigénatommal 2:1 arányban kapcsolódjon össze (ez magába foglalja

azt is, hogy minden oxigénatom fordítottan, minden hidrogénatommal 1:2 arányban kapcsolódik össze). Ez így van az összes alapelem kémiai vegyi értékével. Ugyanígy egy test tömegének összes részecskéje arra van rendelve, hogy a gravitációs törvény meghatározott arányával mozogjon együtt.

Egy ilyen összekapcsolódó, összefonódó, dinamikus rendszerben mindegyik komponens aktív természetét meghatározhatjuk a másokkal való kapcsolatával, és így feltételezhetjük a másik saját megérthetőségét és cselekedeti képességét. A kortárs tudomány felfedezte, hogy világrendszerünk nem pusztán sok különálló, összefüggéstelen törvények halmaza, hanem szorosan összefonódó egész, ahol a kapcsolatok az egésznek a struktúrái és ezek határozzák meg a részeket. A részeket többé nem lehet megérteni az egésztől különválasztva; annak hatása ugyanis mindegyiket átjárja.

Argumentum: Bármely ilyen fent említett rendszerben (mint amilyen a mi világunk is) nincs olyan alkotórész vagy aktív elem, ami önmagát megmagyarázhatná - vagy önállóan megmagyarázható lenne. Hiszen mindegyik rész feltételezi az összes többi részt - a már meglévő teljes rendszert - mely harmonizálja saját kapcsolatban álló tulajdonságait. Nem működhetne, ha a többi nem hatna kölcsönösen rá. Bármely rész csak akkor lehetne önálló, ha ez lenne a rendszer teljes maradékának az oka - ami lehetetlen, mivel nincs olyan rész, ami a másokkal való együttműködés nélkül működhetne.

De a rendszer mint egész sem tudja megmagyarázni saját létét, mivel alkotórészekből áll fenn, s nem egy különálló létező, ami tőlük független. Tehát sem a részek, sem az egész nem önálló; és egyik sem tudja megmagyarázni ezt a dinamikusan interaktív rendszer tényleges létezését.

Három konklúzió

1. Mivel a részeket csak az egészen belül lehet megérteni, és sem az egész, sem a részek nem tudják megindokolni saját létezésüket, ezért egy ilyen rendszer, mint a mi világunk, megkövetel egy *egyesítő hatóokot*, ami lefekteti létét mint egyesített egész.

2. Bármely ilyen oknak értelmes oknak kell lennie, ami azt létbe hozza egy egyesített idea szerint. Mert az egész - és minden egyes átívelő, kozmikus

szélességű fizikai törvény, mely maga alatt egyesíti a részeket - egysége az, ami meghatározza és összefüggésbe hozza a részeket. Ennélfogva kell lennie valami módon egy ténylegesen jelenlévő, egy effektíven szervező tényezőnek. De az egész egysége, egész-sége meghalad minden részt, és így ezt nem foglalhatja magában egyik rész sem. Egy ténylegesen egyszerre jelenlévőnek lenni, mint az egésznek ez az egysége, csak egy elrendező egyesítő elgondolás egysége lehet. Mert csak egy elgondolás tarthat együtt sok különböző részt egyszerre anélkül, hogy elpusztítaná vagy összeolvasztaná különbözőségüket. Ez csaknem pontosan egy elgondolás meghatározása. Mivel a valóságos részek el vannak szóródva térben és időben, az egyetlen mód arra, hogy egyszerre legyenek együtt egy érthető egységként, ha egy elgondolásban vannak benne. Ennélfogva a világ rendszere mint egész egy elgondolás egységében kell lennie.

Nos egy valódi elgondolás nem létezhet ténylegesen és nem lehet effektíven működő, csakis egy valódi elmében, amelynek van olyan kreatív hatalma, hogy létrehozzon egy ilyen rendszert. Ennélfogva a rendezett világrendszerünk elégséges okának végső soron egy kreatív elrendező Elmének kell lennie. Egy kozmikus szélességű rend egy kozmikus szélességű Rendezőt kíván meg, ami csak egy Elme lehet.

3. Egy ilyen rendező Elmének függetlennek kell lennie magától a rendszertől, vagyis transzcendensnek kell lennie: a saját léte és működése nem függhet magától a rendszertől. Mert, ha a rendszertől függne - akárcsak részben is -, akkor ez azt feltételezné, hogy a rendszernek már léteznie kell ahhoz, hogy elkezdhessen működni, és így egyszerre lenne mind önmagát megelőző mind önmagát követő. De ez abszurd. Ennélfogva a rendszertő függetlenül kell léteznie ennek az Elmének, és így kell képesnek lennie a működésre.

Tehát az anyagi világunk szükségszerűen megkívánja, mint tényleges létezésének és egészként való működésének elégséges okaként, egy Transzcendens Alkotó Elmét.

„A szem evolúciója:

Az Európai Molekuláris Biológiai Laboratórium (EMBL) heidelbergi tudósai bizonyítékokat találtak arra, hogyan fejlődött ki a gerincesek – és így az emberek – szeme. Az emberek távoli (állati) őseiben kétféle, fényre érzékeny sejtet találtak, a rhabdomérákat (ezek a rovarok összetett szemének fényérzékeny képződményei) és a fényérzékelő sejteket. Míg a legtöbb állatban a rhabdomérákból fejlődtek ki a szem sejtjei és a csillószerű fényérzékelő sejtek eredeti helyükön, az agyban maradtak, a gerincesek és így az emberek szemének fejlődése más utat követett: a csillószerű fényérzékeny sejtek látósejtekké váltak. Az ember látósejtjei, a csap és pálcika valószínűleg a férgek és emberek közös ősének idegrendszeréből származnak a kutatócsoport megállapítása szerint. Az emberi agyban még mindig találhatóak fényre érzékeny – vagy inkább a fényreceptorok agyba jutó jelzéseit felfogó – sejtek, amelyek a napi ritmusunkat (cirkadián ritmus) szabályozzák. A kutatók által vizsgált élőlény az úgynevezett „élő kövület", a (Platynereis dumerilii) – egy fényérzékeny sejteket tartalmazó szemfolttal rendelkező tengeri féreg – volt, amely gyakorlatilag azonos 600 millió évvel ezelőtt élt ősével." Wikipédia

(idézet: Filozófiai Kislexikon (1980))

A **vallás**: „azoknak a külső hatalmaknak fantasztikus visszatükröződésé az emberek fejében, melyek mindennapi létezésük felett uralkodnak, olyan visszatükröződésé, amelyben a földi hatalmak földöntúli hatalmak formáját öltik." (*Marx—Engels* Művei. 20. köt. 309. old.)

A **vallás** körébe tartózó jelenségek komplexuma az emocionális élményekkel kísért hiedelmek mellett specifikus cselekvéseket (vallási kultusz) és vallási intézményeket (egyházak, a papság intézménye) is magába foglal. A legtöbb történeti vallás hitelmélete erkölcsi-etikai előírásokat is tartalmaz. A vallás tehát különnemű elemek bonyolult együttese, amelyek között a legfontosabb a hiedelmek összessége; a kultusz, az intézmények, az erkölcs, az emóciók csak akkor öltenek vallásos jelleget és épülnek be a vallás fogalma alá tartozó jelenségek rendszerébe, ha összefüggnek a hiedelmekkel.

Valamely képzet vallásos jellegének fő meghatározó ismerve, hogy természetfelettibe vetett hittel kapcsolatos. Ide tartozik, először is, természetfeletti lények (istenek, szellemek) reális létében, másodszor, természetes jelenségek közötti természetfeletti kapcsolatok létezésében (mágia, totemizmus), és harmadszor, anyagi tárgyak természetfeletti tulajdonságaiban (*fetisizmus*) való hit.

A **vallásos** ember hite szerint a természetfeletti lények, erők, ill. tulajdonságok pozitívan vagy negatívan befolyásolhatják az életet, ezért minden vallás bizonyos előírásokat tartalmaz arra vonatkozólag, hogy a hívő hogyan viselkedjek a természetfelettivel szemben. Ezek az előírások a vallásos kultuszban realizálódnak. A vallásos ember abban reménykedik, hogy áldozatok bemutatásával, imákkal, ráolvasásokkal, különféle mágikus manipulációkkal kontaktust teremthet a természetfeletti erőkkel és megnyerheti, a maga oldalára vonhatja őket.

A **vallás** specifikumának tisztázása szempontjából fontos kérdés az idealista filozófiához való viszonyának a kérdése. Engels a filozófiai idealizmus kiinduló tételét, miszerint „a szellem az eredendő a természettel szemben" — lényegében egy típusúnak tekintette a világ teremtéséről szóló vallásos tanítással (*Marx—Engels* Válogatott művek. II. köt. 334. old.).

Az objektív idealizmus és a vallás közvetlenül egybeesik abban a pontban, hogy mindkettő szerint létezik világon kívüli, természetfeletti erő, az objektív szellem, ill. — ami lényegében ugyanaz — az isten. Lenin rámutat arra, hogy az idealista filozófiai konstrukciók és a vallási dogmák tartalma közös mindkettő posztulálja a világ megkettőzöttségét (lásd Lenin *Művei*. 38. köt. 360. old.). A vallás és a filozófiai idealizmus mégsem azonos egymással. A vallás elsősorban nem az észre, hanem a hitre apellál, nem követeli híveitől, hogy összeegyeztessék dogmáit a szaktudományok adataival, az idealizmus viszont igényt tart arra, hogy tételeit az észen alapulóknak tekintsék, hogy azok a tudományos adatokból leszűrhetőknek számítsanak [igaz, a vallási igazságokat a teológia is bizonyítani törekszik pl. (*isten bizonyítékok*) megkísérli, hogy a vallási dogmákat ne csak az ésszel „hozza összhangba", hanem a tudomány adataival is — ennyiben a filozófiai idealizmussal határos]. Emellett a vallási képzetek zömmel képszerűek, az idealista tanok viszont, mint általában minden filozófiai elmélet, fogalmakkal és kategóriákkal operálnak. A vallás szférájában jelentős szerepük van az emocionális

élményeknek, s ezenkívül megkülönböztető vonása szerves kapcsolata kultikus cselekményekkel és az egyházi intézmények létezése.

A vallási képzetekben a szakadatlanul változó társadalmi létfeltételek, és mindenekelőtt az emberek termelési viszonyainak jellege tükröződik vissza fantasztikus módon. A vallásos fantázia szülte természetfeletti lények, a túlvilági életre vonatkozó képek letörölhetetlenül magukon viselik földi eredetük bélyegét; a különböző törzsek és népek hiedelmeinek mindig specifikus színezetet adnak életük, létük konkrét sajátosságai. A vallási fantasztikum földi forrásainak feltárása döntő csapást mér arra a teológiai spekulációra, mely szerint a vallás forrása az isteni kinyilatkoztatás. Nem elegendő azonban csupán a vallási fantasztikum természetes forrásait megállapítani, hanem azt is tisztázni kell, hogy miért tükröződik vissza az emberek tudatában társadalmi létük fantasztikus, eltorzult formában. A marxizmus—leninizmus erre a kérdésre a vallás társadalmi és ismeretelméleti gyökereiről szóló tanításában ad feleletet.

Az ősközösségi társadalomban a vallás társadalmi alapja a termelőerők alacsony színvonala, az emberek természetéhez és egymáshoz való viszonyának korlátozottsága volt. Az osztálytársadalomban, ahol a termelőerők fejlődése folytán jelentékeny mértekben csökkent az emberek természettől való függése, a vallás főként az emberek saját társadalmi viszonyainak felettük létesült uralmát tükrözi vissza. E vonatkozásban két alapvető vallást kiváltó tényező emelhető ki. Az egyik a társadalmi folyamat spontaneitása, azoknak a társadalmi erőknek kényszerítő jellege, amelyek kicsúsznak az emberek tudatos ellenőrzése alól, s számukra valami idegen és érthetetlen erők módjára fejtik ki hatásukat (lásd *elidegenülés*). A spontán társadalmi erőknek az emberek által szüntelenül tapasztalt pusztító hatása szüli tudatukban a vallásos képzeteket, a „visszájára fordított világ” „visszájára fordított világtudatát”. (*Marx—Engels* Művei. 1. köt. 378. old.) A vallás létét kiváltó másik tényező az antagonisztikus alakulatokban az osztályelnyomás, az ember ember általi kizsákmányolása. A gazdasági és politikai osztályelnyomásnak kiegészítése, részben pedig előfeltétele is a szellemi elnyomás. „A vallás a szellemi elnyomás egyik fajtája, amely mindenütt ránehezedik a másoknak végzett örökös munka, az ínség és a magárahagyatottság által szorongatott néptömegekre. A kizsákmányolt osztályoknak a kizsákmányolók elleni harcában megnyilvánuló erőtlensége elkerülhetetlenül váltja ki a földöntúli jobb életbe vetett hitét, mint

ahogyan a vadembernek a természet elleni harcában megnyilvánuló erőtlensége kiváltja az istenekbe, ördögökbe, csodákba es más effélékbe vetett hitét.” (*Lenin* Összes művei. 12. köt. 133. old.)

A **vallás** azonban még a megfelelő társadalmi feltételek mellett sem jöhetett volna létre és tarthatta volna magát az emberek tudatában, ha a tudat nem rendelkezne több olyan tulajdonsággal, amelyek lehetővé teszik a vallási fantasztikum létrejöttét: „a papi maszlagnak (= filozófiai idealizmusnak) természetesen vannak *ismeretelméleti* gyökerei, nem talajtalan; *meddő virág*, ez kétségtelen, de olyan meddő virág, mely az eleven, termékeny, igaz, hatalmas, mindenható, objektív, abszolút, emberi megismerés elő fáján nő”. (*Lenin* Művei. 38. köt. 351. old.)

A **vallás** és a filozófiai idealizmus ismeretelméleti gyökerei sok tekintetben egybeesnek. „Az emberi megismerés kettéhasadása és az idealizmus (= vallás) *lehetősége adva van* már az **első, elemi** elvonatkoztatásban.” (*Lenin* Művei. 38. köt. 360. old.) A vallásos képzetek létrejöttéhez a viszonylag szabad asszociáció és az empirikus realitástól való elvonatkoztatás tudati képességének meghatározott fejlettsége szükséges. Emellett a vallásnak specifikus ismeretelméleti gyökerei is vannak. Ilyen az emberi tudatnak az a törekvése, hogy megszemélyesítse a személytelen és élettelen jelenségeket. Engels így írt a vallásos visszatükrözés keletkezési mechanizmusáról „A természeti erők az ősember számára idegen, titokzatos, felsőbbséges valamik „egy bizonyos fokon, melyen *valamennyi* kultúrnép átmegy, ezeket az erőket magához hasonlítja megszemélyesítés útján. Ez a megszemélyesítési ösztön teremtett éppen mindenütt isteneket„ (*Marx—Engels* Művei. 20. köt. 675 old.) A vallásos fantázia a természet jelenségeit és erőit, megszemélyesítve azokat, önálló lényekké változtatja. A vallásos fantasztikus téveszmék kialakulására lényeges hatással vannak az emberi emóciók (felelem, vágyakozás, hála, meghatottság, szeretet, gyűlölet stb.). A félelemnek különösen nagy szerepe van a vallásos képzetek létrejöttében. Ennek az érzésnek mind intenzitási fokát, mind megnyilvánulási formáit jelentős mértékben a társadalmi feltételek határozzák meg. Az őstársadalomban — félelem az érthetetlen természeti erőktől; az osztálytársadalomban ez kiegészül a spontán társadalmi erőktől való félelemmel. „A félelem a tőke vak hatalmától, amely azért vak, mert a néptömegek nem számolhatnak vele előre, amely a proletárt és a kistulajdonost egész életében

lépten-nyomon azzal fenyegeti — és nemcsak fenyegeti —, hogy »hirtelen«, »váratlanul«, »véletlenül« tönkreteszi, elpusztítja, koldussá, pauperré, prostituálttá változtatja, éhhalálba taszítja — ez a mai vallás *gyökere*, s ezt kell mindenekelőtt és mindenekfelett szem előtt tartania a materialistának, ha mint materialista nem akar az első elemiben maradni." (*Lenin* Összes művei. 17. köt. 391. old.)

A **vallás** történeti jelenség, amelyet elkerülhetetlenül hoztak létre egy bizonyos fejlettségi fokon a társadalom életfeltételei, és amely az osztály nélküli kommunista társadalomban megszűnik. Habár a politikai felépítmény és a többi társadalmi tudatforma szüntelen hatást gyakorol rá, a vallás fejlődését végső soron a társadalom anyagi alapjának fejlődése határozza meg. Egyszersmind a vallás viszonylagos önállósággal is rendelkezik, fejlődésének van bizonyos belső logikája. A vallás, mint Engels mondotta, a többi társadalmi tudatformához viszonyítva „az anyagi élettől a legmesszebbre esik és látszólag a legidegenebb tőle". (*Marx—Engels* Válogatott művek. II. köt. 360. old.) Ugyanúgy, mint a filozófiánál, „itt a képzeteknek anyagi létfeltételeikkel való összefüggése mindig bonyolultabbá, közbülső tagok beékelődése következtében egyre homályosabbá lesz. De ez az összefüggés megvan". (*Marx—Engels* Válogatott művek. II köt. 360. old.)

A primitív vallásos képzetek szükségképpen az ember közvetlen környezetének tárgyaival voltak kapcsolatosak. A fejlett ősi nemzetség korszakában a fantázia szülte szellemek és istenek sokasága tölti be a vallásos hiedelmeket. Ezek az alakok az idő múlásával mindinkább individualizálódnak, személyneveket is kapnak. Kialakul a politeisztikus pantheon. A vallás fejlődésének következő szakaszában a nemzetségek és törzsek kiválasztják az istenek és szellemek sokaságából a maguk külön gyámolító isteneit. Itt a több isten létezésének elismerése monolátriával, vagyis az istenek egyikének kizárólagos tiszteletével kapcsolódik össze; a politeizmusnak ez a monolátriával való összekapcsolása jellemzi többek között az ókori zsidó vallás struktúráját is egészen a hellenizmus koráig. Később megjelenik a monoteizmus tendenciája, amely az ún. „magasabb rendű vallásokban" jut kifejezésre, de itt sem érvényesül maradéktalanul (lásd a kereszténységben isten háromszemélyűségének dogmáját; az „egyistennel" antipólusként szemben álló gonoszt a judaizmusban és az iszlámban stb.), s ezért

tarthatatlan az a hagyományos teológiai álláspont, amely a vallásokat aszerint osztja két csoportra, hogy egy vagy több istent ismernek-e el.

A deisták (lásd *deizmus*) különbséget tesznek az általuk hirdetett „természetes" vallás és minden ún. pozitív vagy dogmatikus vallás között. A keresztény teológia de facto átvette ezt a felosztást, és apologetikus értelmet adott neki: a kinyilatkoztatott vallás, úgymond, istentől került az emberekhez prófétái révén, ezzel szemben valamennyi „természetes" vallás - köztük a zsidó és keresztény vallás előtti „pogány" kultuszok — úgy jöttek létre, hogy az emberek öntudatlanul keresték az istent, ezek, úgymond, tökéletlenek, s velük szemben áll a kinyilatkoztatott vallás.

A marxista valláskutatás a **vallás** osztályozásában abból indul ki, hogy milyen terjedelmű etnikai közösségeket egyesít. A vallás következő csoportjai különböztetendők meg: törzsi, nemzeti és nemzetközi (világ-) vallások. Napjaink világvallásai a kereszténység, az iszlám és a buddhizmus (lásd *világvallások*).

A **vallás** - fejlődésének minden stádiumában az emberek helyzetükkel való mélységes elégedetlenségének a kifejeződése volt, megnyilatkozása az elnyomottak és kisemmizettek valóságos vagy vélt erőtlenségének a jobb életért vívott harcban. Mint Marx mondotta, „...a *vallási* nyomorúság a valóságos nyomorúság *kifejezése*, s egyszersmind *tiltakozás* a valóságos nyomorúság ellen". (*Marx—Engels* Művei. 1. köt. 378. old.) Ez a tiltakozás azonban nem lehet hatékony. A vallás az emberek saját életfeltételei által történt letepertségéből sarjad, egyszersmind megszenteli ezt a letepertséget, elősegíti tartóssá válását. Ebben az értelemben a vallás, Marx kifejezésével, „a nép ópiuma", és a vallás által kifejezett tiltakozás csupán „a szorongatott teremtmény" passzív „sóhaja", aki a jobb élet utáni vágyakozását a vallásos fantázia szülte túlvilágba helyezi. Azokban a történelmi időszakokban, amikor a vallás osztatlanul uralkodott a társadalom minden rétegének tudatában, a társadalmi tiltakozás szintén vallásos burkot öltött, s az osztályharc nemritkán vallásos ideológiák harcának alakjában jelentkezett, a forradalmi mozgalom társadalmi tartalma és vallásos kifejezési formája közötti ellentmondást rejtve magában. Az a körülmény azonban, hogy haladó társadalmi erők vallásos képzeteket használtak eszményeik igazolására, nem teheti kérdésessé a vallásos világnézet általános marxista értékelését, miszerint az a valóság torz visszatükröződése.

A szocialista országokban a vallás csökevény az emberek tudatában. A szocialista, ill. a kommunista építés előrehaladásával elhalnak a vallás társadalmi gyökerei, és fokozatosan létrejönnek a feltételek ahhoz, hogy az ateista tudományos materialista világnézet teljes győzelmet arasson a lakosság minden rétegében. A szocialista országok alkotmánya biztosítja az állampolgárok lelkiismereti szabadságát. A hívők szabadon gyakorolhatják vallási kultuszaikat. Az egyházat elválasztották az államtól, s az állam nem avatkozik be az állampolgárok vallási ügyeibe. Nem mond le azonban arról, hogy nevelő hatást gyakoroljon polgáraira, s megszabadítsa tudatukat a vallásos előítéletektől; az iskolák és a kulturális-felvilágosító intézmények (könyvtárak, mozi, televízió stb.) széles hálózatán keresztül tudományos ateista propagandát folytat a lakosság valamennyi rétege körében.

Maglód, 2022.12.19. Salánki László (***SaLa***)